TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ
THƯƠNG HIỆU & CÔNG LUẬN

Quảng Nam: Tạo giống và nuôi thương phẩm cá niên

05:07 03/10/2018

Cá niên là chủng loài nằm trong sách đỏ thế giới, được xếp vào nhóm NT, suy giảm nghiêm trọng về chủng loài. Việc triển khai các giải pháp bảo tồn loài, thử nghiệm sinh sản nhân tạo và nuôi thương phẩm cá niên được tỉnh Quảng Nam và một số nơi quan tâm song kết quả đem lại còn khiêm tốn.



Những đoạn nước chảy xiết trên sông Tranh có nhiều cá niên quần tụ, sinh sản

Trước yêu cầu bức thiết về tạo nguồn giống cá niên, bảo tồn nguồn gen đặc hữu của núi rừng, bảo tồn đa dạng sinh học, đề tài “Thử nghiệm sinh sản nhân tạo và nuôi thương phẩm cá niên” do ThS. Nguyễn Công Dưỡng - Trung tâm Chọn giống cá rô phi (Viện Nghiên cứu nuôi trồng thủy sản I) và cộng sự được triển khai trong 3 năm (2015 - 2018).

Cá niên phân bố nhiều nhất ở các tỉnh miền Trung như Thừa Thiên Huế, Quảng Nam, Quảng Ngãi, Bình Định. Thức ăn chính của cá niên là rêu và con hà đá. Kích cỡ của cá niên trung bình chỉ nhỉnh hơn ngón tay cái người lớn. Tại một số vùng như Trà Bồng, Tây Trà của Quảng Ngãi và một số vùng của các huyện Nam Trà My, Bắc Trà My, Phước Sơn và xã Tam Trà (Núi Thành), cá Niên đặc sản đôi lúc được đánh bắt có kích cỡ to đến 2 - 3 ngón tay của người lớn.

Trong quá trình triển khai đề tài "Thử nghiệm sinh sản nhân tạo và nuôi thương phẩm cá niên", ThS. Nguyễn Công Dưỡng và cộng sự đã điều tra vùng phân bố của cá Niên tại các huyện Nam Trà My, Bắc Trà My và Núi Thành. Theo ThS. Dưỡng, nhiều nơi ở các huyện nói trên, cá niên gần như không xuất hiện kể từ khi xây dựng đập thủy điện Sông Tranh. Đặc biệt, xã Tam Trà (Núi Thành) địa bàn có mật độ sông suối dày đặc, nước chảy mạnh, vùng giáp với Trà Bồng - Quảng Ngãi và Nam Trà My - Quảng Nam là nơi xuất hiện nhiều cá niên.

"Chính việc khai thác tận diệt dùng kích điện, mìn nổ cùng với sự xuất hiện của các hồ thủy điện đã làm mất môi trường sống tự nhiên của cá niên và sự thay đổi của các yếu tố môi trường, làm suy giảm nguồn thức ăn tự nhiên, hủy hoại bãi đẻ của cá niên là tác nhân khiến chủng loài này bị suy giảm nghiêm trọng" - ThS. Dưỡng nói.



Đặc sản cá niên

Trước thực trạng nêu trên, đề tài “Thử nghiệm sinh sản nhân tạo và nuôi thương phẩm cá niên” tập trung vào các mục tiêu chính là: Điều tra mùa vụ sinh sản và bãi đẻ tự nhiên của cá niên tại Quảng Nam; thử nghiệm sinh sản nhân tạo cá niên, thu gom cá niên bố mẹ tại 4 huyện miền núi nói trên phục vụ quá trình sinh sản tự nhiên và sinh sản nhân tạo. Đề tài cũng thực nghiệm ương giống cá niên từ cá bột đến cá giống, thử nghiệm nuôi cá thành thục; xây dựng mô hình nuôi thương phẩm cá niên và đánh giá hiệu quả kinh tế, đề xuất quy trình nuôi thương phẩm cá niên phù hợp với điều kiện tỉnh.

Qua 3 năm, nhóm nghiên cứu cùng với người đánh bắt cá niên vùng núi thu gom được 1.500 cá bố mẹ ngoài tự nhiên, trong đó 180 con phục vụ thử nghiệm liều lượng kích dục tố, 1.320 con phục vụ thử nghiệm sinh sản và số còn lại thử nghiệm nuôi tái thành thục. Nhóm nghiên cứu xây dựng 2 mô hình với 2 phương pháp cho cá đẻ tự nhiên và nhân tạo (đẻ vuốt) để so sánh hiệu quả. Nhóm cũng thu gom được 3.200 con cá niên giống cỡ trên 7g/con phục vụ nuôi thương phẩm và đánh giá hiệu quả kinh tế từ mô hình.



Cá niên nướng - món ăn đặc sản

ThS. Nguyễn Công Dưỡng cho biết, qua thử nghiệm sinh sản nhân tạo cá niên bằng phương pháp đẻ vuốt, tỷ lệ cá nở đạt hơn 25%, trong khi tỷ lệ nở ở phương pháp đẻ tự nhiên đạt hơn 28%. Lượng cá bột thu được, nhóm nghiên cứu đã thử nghiệm ương nuôi đến cỡ cá hương với tỷ lệ sống của cá bột đẻ vuốt đạt 78,08% và tỷ lệ sống của cá bột đẻ tự nhiên đạt 53,33%. Tỷ lệ sống của cá niên

từ cá hương đến cá giống đạt 53,19%. Ở mô hình nuôi thương phẩm cá Niên (một mô hình nuôi cá giống từ đánh bắt tự nhiên và một mô hình nuôi cá giống từ sinh sản nhân tạo). Qua 15 tháng nuôi, ở mô hình nuôi cá niên có nguồn gốc tự nhiên, cá có tốc độ tăng trưởng 56,06g/con và tỷ lệ sống đạt 76,46%. Còn mô hình nuôi từ nguồn cá sinh sản nhân tạo tốc độ tăng trưởng đạt 60,05g/con, tỷ lệ sống đạt 61,25%.

Thành công của đề tài nằm ở nỗ lực bảo tồn nguồn gen, bảo tồn nguồn giống cá niên đang đứng trước nguy cơ cạn kiệt số lượng trong tự nhiên.

Để đánh giá được hiệu quả tạo giống và hiệu quả kinh tế từ nuôi cá niên thương phẩm, cần có nghiên cứu chuyên sâu. Bởi, ở mô hình nuôi thương phẩm cá niên, tỷ lệ sống của cá vẫn còn ở mức thấp.

Mộc Thảo